

עדכון בחירות 2006

תכנית קונרד אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי
مشروع كونرد ادناوار للتعاون اليهودي-العربي

הפוליטיקה הערבית בישראל לקראת הבחירות לכנסת ה-17

גיליון מספר 1
6 בפברואר 2006

עורך: ד"ר אלי רכס • עורך משנה: אריק רודניצקי

תוכן העניינים

2	א. דבר העורכים
3	ב. מבזקים – ברגע האחרון
4	ג. מאמר המערכת
5	ד. סקרי דעת קהל
5	סקר תכנית אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי
7	התייחסות ראשי הסיעות הערביות בכנסת לתוצאות הסקרים
8	ה. מאמרי עמדה
8	ד"ר אסעד ע'אנס, "בחירת הוועד הלאומי והבחירות לכנסת"
9	עו"ד רפיק ג'בארין, "לא להחרמת הבחירות"
10	ו. לקט מן העיתונות
10	כללי
10	פעילות לעידוד ההצבעה למען מפלגות ערביות
10	שלילת ההצבעה למפלגות יהודיות-ציוניות
11	התנועה להחרמת הבחירות
12	האם תקום מפלגה ערבית מאוחדת?
13	מפלגות ערביות – עמדות ופעילות פוליטית
17	מפלגות ציוניות – עמדות ופעילות פוליטית
19	ז. נתוני רקע
19	שיעורי ההצבעה של הערבים בישראל מאז קום המדינה
20	הצבעת הערבים: השוואה בין ארבע מערכות הבחירות האחרונות

קרן קונרד אדנאואר

Konrad Adenauer Foundation מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה אוניברסיטת תל-אביב

אוניברסיטת תל-אביב

א. דבר העורכים

אנו שמחים לפרסם את הגיליון הראשון של "עדכן בחירות 2006" העוסק בפוליטיקה הערבית בישראל לקראת הבחירות לכנסת ה-17. העדכן מהווה כלי עזר המכיל ריכוז של מידע עדכני על הפעילות הפוליטית והתכונה לקראת הבחירות בקרב הציבור הערבי.

העדכן מושתת על החומר הנצבר במאגר המידע של תכנית קונרד אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי, הפועלת בשיתוף עם קרן קונרד אדנאואר. מובאים בו ממצאים של סקרי דעת קהל ולקט מן העיתונות, תוך שימת דגש על ידיעות וכתבות מהעיתונות הערבית. בחלקו האחרון כולל העדכן נתוני רקע על דפוסי ההצבעה של הציבור הערבי בעבר.

גיליון ראשון זה של העדכן הנו בהיקף רחב יחסית, שכן הוא כולל חומרים שהצטברו מאז פרסום ההחלטה על הקדמת הבחירות לכנסת (22 בנובמבר 2005). עד מועד הבחירות, שיתקיימו ב-28 במרס 2006, בכוונתנו להוציא לאור עוד כמה גיליונות, אשר יהיו בהיקף מצומצם יותר.

בתאריכים 14-15 בדצמבר 2005 קיימה תכנית קונרד אדנאואר כנס בן יומיים בנושא: "הפוליטיקה הערבית בישראל לקראת הבחירות לכנסת הבאה". בכנס נטלו חלק מרצים בכירים כמו פרופ' מאג'יד אלחאג'י (אוניברסיטת חיפה), פרופ' מיכל שמיר (אוניברסיטת תל-אביב), ד"ר בועז שפירא (המרכז הבין-תחומי, הרצליה), ד"ר אסעד עיאנס (אוניברסיטת חיפה), ד"ר רענן כהן (לשעבר מזכ"ל מפלגת העבודה), וד"ר יוסף ג'בארין (אוניברסיטת חיפה), לצד מרצים צעירים כמו מר סאמי אבו שחאדה (אוניברסיטת תל-אביב), מר נוהאד עלי (אוניברסיטת חיפה), מר סלים בריק (אוניברסיטת חיפה), וגב' תגריד יחיא-יונס (אוניברסיטת תל-אביב). בסיום הכנס התקיים פנל פוליטי בהשתתפותם של ראשי הסיעות הערביות בכנסת: ח"כ ג'מאל זחאלקה מבל"ד, ח"כ מוחמד ברכה מחד"ש, וח"כ טלב אל-צאנע מרע"מ. קוראי העדכן מוזמנים לעיין בנוסח ערוך של ההרצאות שנישאו בכנס המופיע באתר האינטרנט שלנו.

בהזדמנות זו, אנו פונים לציבור קוראינו הרחב: אם ידוע לכם על אתרים רלוונטיים לנושא שבהם ניתן להפיץ את העדכן, נשמח מאד אם תפנו אלינו:

- אתר האינטרנט של מרכז משה דיין: www.dayan.org
- תכנית אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי: אריק רודניצקי
טלפון 03-6409991
פקס 03-6406046
דוא"ל arabpol@post.tau.ac.il
- ד"ר אלי רכס (מנהל התכנית): relie@post.tau.ac.il

© כל הזכויות על פרסום העדכן שמורות לתכנית קונרד אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי, אוניברסיטת תל-אביב, 2006.

ניתן לצלם, להעתיק ולצטט מפרסום זה תוך ציון מפורט של שם המקור ועורכיו, ומקום ההוצאה לאור. אין לשכפל את הפרסום ללא רשות בכתב מהעורך.

מאמרי העמדה משקפים את דעת כותביהם בלבד.

תודתנו ליובל סופר ולאלעד קוקס שסייעו בתרגום החומר מערבית לעברית.

העורכים

ב. מבזקים – ברגע האחרון

- **מבוי סתום במשא ומתן לאיחוד בין בל"ד לחד"ש בריצה לבחירות**
המבוי סתום בין בל"ד לחד"ש על ריצה משותפת בבחירות הגיע למבוי סתום. [...] במישור המגעים בין המפלגות, טוען כל צד שהוא הגורם הבכיר יותר [...] רשימה משותפת אפשרית תיראה כך: מוחמד ברכה, עזמי בשארה, חנא סויד, ג'מאל זחאלקה, ואסל טהא, דב חנין. בחד"ש מתעקשים שבמקום החמישי יוצב חנין, ואילו במקום השישי טהא. (הארץ, 6.2.06)
- **הושלם הרכב רע"מ לבחירות**
במקום הראשון, שיח' אבראהים צרצור (התנועה האסלאמית); במקום השני, ח"כ אחמד טיבי (תע"ל); במקום השלישי, ח"כ טלב אל-צאנע (מד"ע); במקום הרביעי, שיח' עבאס זכור (דובר התנועה האסלאמית). (ידיעות אחרונות, 5.2.06)
- **סקר של מכון דיאלוג**
חד"ש – 4 מנדטים; רע"מ, לאחר האיחוד עם תע"ל – 4 מנדטים; בל"ד – 2 מנדטים (סינארה, 3.2.06)
- **שיח' ראיד צלאח: פעילי התנועה חופשיים להחליט אם להשתתף בבחירות או לא**
שיח' ראיד צלאח (ראש הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית): "התנועה האסלאמית תיתן לבניה חופש החלטה האם להשתתף בבחירות או להחרים. ... אין בעמדתנו סתירות. אנחנו סומכים על הבנתם של האנשים שאליהם אנחנו מדברים." (כל אל-ערב, 3.2.06)
- **הסכם רוטציה בין אחמד טיבי לתנועה האסלאמית סביב המקום השני ברע"מ**
שיח' כאמל ריאן [ראש אגודת אל-אקצא לשמירה על קודשי האסלאם, הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית]: "אחמד טיבי חתם על הסכם רוטציה עם התנועה האסלאמית, בתמורה להצבתו במקום השני ברע"מ. ... התנועה האסלאמית הציעה להאשים מחאמיד את המקום השני בתמורה לחתימתו על הסכם רוטציה, אך הוא סירב לכך." (כל אל-ערב, 3.2.06)
- **ח"כ לשעבר מוחמד כנעאן: ההנהגות תישאנה בכישלון**
מוחמד כנעאן, יו"ר המפלגה הלאומית הערבית [וח"כ לשעבר מטעם רע"מ בבחירות 1999, שדחה את הצעתה של רע"מ להשתלב ברשימה במקום הרביעי]: "ההנהגותיהן של חד"ש, בל"ד והתנועה האסלאמית תישאנה בכישלון בגלל עקשנותן והתנשאותן. ... אנו פועלים להקמת איחוד רחב עם האשם מחאמיד וגורמים אחרים, ונהפוך לכוח המרכזי ברחוב הערבי." (כל אל-ערב, 3.2.06)
- **סקר מכון טלסקר בהזמנת בל"ד**
בל"ד – 3.5 מנדטים; חד"ש-תע"ל – 2.4 מנדטים [הסקר נערך לפני פרישתו של טיבי מהברית עם חד"ש והצטרפותו לרע"מ]; רע"מ – 2.4 מנדטים (פצל אל-מקאל, 2.2.06)

ג. מאמר המערכת

בחירות 2006 בקרב הערבים – על סף מהפך?

ד"ר אלי רכס

אחד הממצאים הבולטים בסקר שערכה תכנית קונרד אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי באוניברסיטת תל-אביב לקראת הבחירות (ראו במדור ג': "סקרי דעת קהל", עמ' 5) לימד כי המפלגות הערביות נמצאות בנסיגה ומאבדות מכוחן.

הסקר, שנערך בסוף נובמבר 2005, הראה כי על פי תוצאות משוקללות (המחלקות את הקולות הצפים באופן יחסי), המפלגות הערביות עתידות לזכות ב-51% מהקולות של הבוחרים הערבים והדרוזים (לעומת 70% ב-2003) ואילו המפלגות הציוניות ב-48% (לעומת 30% ב-2003).

עם פרסום הסקר בראשית דצמבר 2005 ניתן היה להסביר את הטיית הכף לטובת המפלגות הציוניות בפופולריות של יו"ר מפלגת העבודה, עמיר פרץ, בעמדותיו היוניות, במצעו החברתי-כלכלי, בתשומת לבו למגזר הערבי, ובכוונתו למנות שר ערבי ולצרף ערבים לקואליציה. גם שרון ומפלגתו החדשה, "קדימה", עוררו ציפיות בקרב הציבור הערבי.

ההיחלשות שהסתמנה בכוחן של המפלגות הערביות נבעה, ראשית דבר, מהדימוי של אוזלת יד פרלמנטרית מצדם של חברי הכנסת הערבים וחוסר יכולתם לחולל שינוי של ממש במצבם החברתי-כלכלי של הערבים בישראל. כמו כן, שיקפו התוצאות את אכזבתם המתמשכת של האזרחים הערבים מהפיצול והפירוד הכרוניים של המפלגות הערביות. מרואייני הסקר נשאלו למי היו מצביעים אם המפלגות הערביות היו מתאחדות: 60% השיבו כי היו נותנים את קולם לגוף מסוג כזה. 50% סברו שהסיבה העיקרית להיעדר היכולת להתאחד היא אינטרסים אישיים, ו-34% סברו שהסיבה היא חוסר הסכמה על סדר מועמדים לכנסת. רק 10% סברו שהמחלוקת היא סיב העניין האידאולוגי, ממצא שבוודאי לא החמיא למפלגות הערביות.

שני ממצאים נוספים שעוררו עניין היו שיעור ההצבעה הצפוי (67%) והעובדה שנוכח העלאת אחוז החסימה לשני אחוזים עלולות חלק מהמפלגות הערביות להישאר מחוץ לכותלי הכנסת. ממצאים אלה עוררו סערה וחוסר ביטחון בקרב פוליטיקאים ערבים, ובמיוחד בקרב הנהגת בל"ד.

בתקופה שחלפה מאז נערך הסקר ידעה הזירה הפוליטית הערבית תהפוכות וזעזועים. כיום, זמן קצר לפני תום מועד הגשת הרשימות, מסתמנת התמונה הבאה: הרשימה המאוחדת המיוחלת לא באה לאוויר העולם. לאחר משחק ממושך של "כיסאות מוסיקליים" ח"כ אחמד טיבי (תע"ל) חבר לרע"מ (מד"ע והפלג הדרומי של התנועה האסלאמית); חד"ש נפרדה (בעל כורחה?) מטיבי והציבה במקום שלישי מועמד יהודי, ובל"ד נותרה כפי שהייתה, כשבאופן עוד מזנבים שרידי מפלגות מהעבר. הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית אמנם לא קורא בגלוי להחרים את הבחירות, אך גם לא מעודד הצבעה. מנגד יש התארגנויות אידאולוגיות-פרגמטיות (בני הכפר – אינטלקטואלים) הקוראות להחרים את הבחירות.

המפלגות הציוניות איבדו תנופה. ב"קדימה", שיכלה לגלות נדיבות לב, שולב רק נציג דרוזי במקום ריאלי. רשימת העבודה אמנם כוללת נציגות ערבית-דרוזית, אולם ההתייחסות למגזר הערבי מועטה ושולית.

ייתכן, אפוא, שבבחירות 2006 יחול מהפך שיביא לצמצום משמעותי בייצוג הערבים בכנסת. יש הצופים כי הציבור הערבי ידיר את רגליו מהקלפיות ויימנע מהצבעה, בתגובה לכך שהמפלגות הערביות לא הצליחו ללכד שורותיהן ולא מצאו מזור למחלה הכרונית של פירוד ופיצול; כביטוי לאכזבה מהמפלגות הציוניות שהרבו להבטיח בתחילת הדרך, אולם ככל שקרב מועד הבחירות נדם קולן; ולבסוף, כהזדהות עם עמדתו של הזרם האסלאמי (הצפוני) המסתייג בפומבי מההשתתפות בבחירות.

המשמעות היא שירידה בשיעור המצביעים הערבים, מלווה בעליית שיעור ההצבעה הכלל-ארצי, עשויה להביא לידי כך שהמפלגות הערביות תתקשינה לעבור את אחוז החסימה, אלא אם יחול מפנה בלתי צפוי בדמות הקמתו של גוש ערבי מאוחד (ואכן המפלגות הערביות מקיימות מגעים של הרגע האחרון ליצור חזית משותפת). אמנם האפשרות של היעדר ייצוג ערבי נרחב בכנסת הבאה נראית רחוקה מהמציאות, אולם אין להתעלם מיכולת מימושה נוכח הנתונים שהוצגו לעיל, דבר שעשויות להיות לו השלכות מרחיקות לכת על המפה הפוליטית בחברה הערבית בישראל.

ד. סקרי דעת קהל

סקר תכנית אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי¹

הסקר נערך על-ידי מכון "יאפא" בסוף נובמבר 2005. היקף המדגם: 545 נסקרים (אחוז סטייה מירבי – 5%).
להלן הממצאים העיקריים:

1. שיעורי ההשתתפות בבחירות

67% היו משתתפים בבחירות
18% היו מחרימים / נמנעים מהצבעה
15% אין עמדה

2. מגמות הצבעה – תוצאות משוערות של בחירות 2006

תוצאות 2003		תוצאות 2006 משוקלל ²		תוצאות 2006		מפלגה
קולות	אחוזים	קולות	אחוזים	קולות	אחוזים	
מפלגות ציוניות						
	7.7%	131,525	33.0%	110,135	27.7%	עבודה
-		42,604	10.7%	35,784	9.0%	קדימה
4.2%		7,601	1.9%	6,361	1.6%	ליכוד
3.5%		6,496	1.6%	5,566	1.4%	מרץ
3.1%		2,298	0.5%	1,988	0.5%	ש"ס
מפלגות ערביות						
93,819	26.8%	87,061	21.87%	60,832	15.3%	חד"ש + תע"ל
71,299	19.8%	73,423	18.44%	51,290	12.9%	בל"ד
65,551	18.6%	42,074	10.57%	29,422	7.4%	רע"מ
אחר						
				64,411	16.2%	לא החליטו
				28,229	7.1%	סודי
				1,988	0.5%	פתק לבן
				1,192	0.4%	לא יודע

¹ התוצאות המלאות של הסקר מתפרסמות באתר האינטרנט שלנו:

<http://www.dayan.org/ELI/Elections2006-Arabvotesurvey.pdf> (קובץ PDF, 232 KB).

² שקלול הקולות הצפים ("לא החליטו" או "סודי") התבצע בהתאם לניתוח סטטיסטי, על סמך מגמות ההצבעה של הערבים בישראל במערכות בחירות קודמות: 2/3 מהקולות הצפים ניתנו למפלגות ערביות ו-1/3 למפלגות ציוניות.

3. תוצאות משוערות של בחירות 2006 (משוקלל) ו-2003 על פי סוג מפלגות

מפלגות	2006	2003
ציוניות	48%	30%
ערביות	51%	70%

4. מחסום אחוז החסימה

מספר קולות נדרש כדי לעבור את אחוז החסימה בכנסת ה-17 (ב.ז.ב. 5,018,287 ³)		
מספר קולות נדרש למושב	אחוז החסימה : 2%	אחוז השתתפות כלל ארצי צפוי
28,437	68,249	68%
29,273	70,256	70%
31,364	75,274	75%
32,619	78,285	78%

- מספר משוער של בעלי זכות באוכלוסייה הערבית והדרוזית בבחירות לכנסת ה-17 : 576,000
- מספר משוער של מצביעים (ע"פ נתוני הסקר) : כ-398,000

5. איחוד המפלגות הערביות

- כ-60% מהבוחרים היו נותנים את קולם לרשימה ערבית מאוחדת.
- במקרה כזה, שיעור המתלבטים היה צונח מ-16.2% ל-6.0% בלבד.
- מפלגות "העבודה" ו"קדימה" היו שומרות על נתח נאה מהקולות הערבים, אך באופן מוקטן : 18.1% ו-7.9% בהתאמה.

6. התנועה האסלאמית

- ממצא עיקרי וחשוב בסקר הוא מידת הפופולאריות של התנועה האסלאמית בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל
- לאהדה מיוחדת זוכה הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית בראשות שיח' ראיד צלאח :
 - קרוב ל-50% מהמרואיינים (49.4%) גורסים כי על הפלג להשתתף בבחירות
 - 30% חושבים שהפלג הצפוני לא צריך להשתתף בבחירות, ול-20% אין דעה
- אילו השתתפה התנועה האסלאמית (הפלג הצפוני) בבחירות הייתה זוכה בכ-23% מקולות הבוחרים הערבים.

³ מקור : משרד הפנים, המפקח הארצי על הבחירות, נכון ליום 27.11.2005

התייחסות ראשי הסיעות הערביות בכנסת לתוצאות הסקרים

- **ח"כ ג'מאל זחאלקה: הסקרים מוטים ואינם משקפים את המציאות**

ח"כ ג'מאל זחאלקה [יו"ר סיעת בל"ד בכנסת] התייחס לתוצאות סקרים של מכון גאוקרטוגרפיה, המראות כי חד"ש-תע"ל זוכה ב-4-5 מנדטים בכנסת, רע"מ ב-3 מנדטים, ואילו בל"ד אינה עוברת את אחוז החסימה: "הסקר מוטה, משום שנסקרו 60 ערבים בלבד מתוך 500 [נשאלים]. הסקר אינו משקף את המציאות בשום צורה שהיא. בל"ד נמצאת בעלייה מתמשכת." (סינארה, 20.1.06)

- **ח"כ טלב אל-צאנע: יש לפעול להרחבת האיחודים**

ח"כ טלב אל-צאנע [יו"ר סיעת רע"מ בכנסת] התייחס לתוצאות הסקרים [של מכון גאוקרטוגרפיה] ואמר כי התוצאות אינן מפתיעות: "אנו קוראים לרשימות, שעלולות לא לעבור את אחוז החסימה, לא להסתכן בשריפת קולות ולפעול למען הרחבת האיחודים." (סינארה, 20.1.06)

- **ח"כ מוחמד ברכה: בכל מקרה, חרב אחוז החסימה אינה מונחת על צוארנו**

בתגובה לסקר שנערך במסגרת התוכנית "פוליטיקה" בערוץ 1 אשר חזה כי חד"ש-תע"ל תקבל 4 מנדטים, רע"מ תקבל 3 מנדטים ובל"ד כלל לא תעבור את אחוז החסימה, ציין ח"כ מוחמד ברכה [יו"ר סיעת חד"ש-תע"ל בכנסת] כי ייתכן שהסקר שגוי, אך כל הסקרים מראים אמת אחת ויחידה - חד"ש-תע"ל נמצאת בראש המפלגות הערביות: "חרב אחוז החסימה אינה מונחת על צוארנו. אנו מתעודדים מהסקרים הללו ומפעילותנו." (סינארה, 13.1.06)

ה. מאמרי עמדה

ד"ר אסעד ע'אנם, "בחירת הוועד הלאומי והבחירות לכנסת"

במאמר עמדה פרי עטו, שהתפרסם בעיתון **כל אל-ערב** (היוצא לאור בנצרת) בתאריך 23.12.2005, העלה ד"ר אסעד ע'אנם את האפשרות לבחור ועד לאומי ערבי עליון שיהווה אלטרנטיבה להשתתפותן של מפלגות ערביות בכנסת, במיוחד לאור החשש מהיעדר ייצוג ערבי בכנסת עקב העלאת אחוז החסימה ושיעור ההצבעה הנמוך הצפוי בקרב מצביעים ערבים.

להלן עיקרי הדברים מתוך המאמר:

"הרעיון של בחירת ועד לאומי או בחירת ועדת המעקב באופן ישיר זוכה לתמיכה של יותר מ-90% מהציבור הערבי, כפי שהוצג בסקרים כלליים שנערכו בשנים האחרונות. [...] הדרישה לבחירת ועד לאומי עליון היא דרישה של רוב מצביעי המפלגות הערביות, כולל חד"ש, אשר עדיין מתנגדת בפומבי לאפשרות הזו. זכותם הלגיטימית של מצביעים אלה לדרוש ממפלגותיהם להכניס למצען לבחירות לכנסת סעיף העוסק בבחירת ועד לאומי עליון."

"לאור החרפת הוויכוח בעניין השתתפות או אי-השתתפות בבחירות לכנסת, נוכל למצוא מכנה משותף בין הכוחות שמחרימים את הבחירות, שחלקם מיוצגים על-ידי הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית, תנועת 'בני הכפר', והוועד להחרמת הבחירות שנמצא בשלבי הקמה, לבין המפלגות הערביות שמתמודדות בבחירות ומעוניינות בשיעור הצבעה גבוה. המכנה המשותף הזה מתבטא באפשרות שהכוחות הקוראים להחרמה יודיעו כי הם אינם קוראים להחרמה, תמורת הכרזה ברורה מצד כל המפלגות הערביות, על כך שהן תשבנה לשולחן הדיונים סביב סוגיית בחירת ועד לאומי עליון, והתחייבות חד משמעית שלהן כי הן יוציאו את הרעיון אל הפועל לאחר הבחירות לכנסת."

"במקרה של כשלון מאמצי האחדות, רוב חברי הכנסת הנוכחיים לא ייכנסו לכנסת הבאה. בנוסף, רוב המפלגות הערביות, או כולן, לא תהיינה בכנסת הבאה. בפני המפלגות הללו עומדות שתי אופציות בלבד: האחת, להימחק ולמצוא מפלט באגודות [...] או לנסות ברצינות להקים ועד לאומי עליון, שייצג אותן ואותנו, וישמור על הפעילות הלאומית. [...] הוועד הזה יוכל להיות הערובה היחידה להמשך קיומן של המפלגות הללו ומנהיגיהן בזירה הפוליטית."

עו"ד רפיק ג' בארין, "לא להחרמת הבחירות"

עו"ד רפיק ג' בארין הנו פובליציסט המפרסם מאמרי עמדה פרי עטו בעיתונים הנפוצים בשפה הערבית בישראל. באחד ממאמריו, שהתפרסם ביום 6.1.2006 בעיתון **פנורמה**, היוצא לאור בטייבה (המשולש), יצא בקריאה נגד המגמה הרווחת בקרב חוגים מסוימים בציבור הערבי הקוראים להחרים את הבחירות.

להלן עיקרי הדברים מתוך המאמר:

"הכנסת וההצבעה לה אינן מטרה בפני עצמה שאנו שואפים להגשמתה כמיעוט לאומי-ערבי. היא בסך הכול במה להעלות בה את דברינו ולנסות להדוף מעלינו אסונות, כדוגמת הטרנספר אשר חוגים יהודיים ימניים קיצוניים [...] ואחרים קוראים לבצעו. בנוסף לכך הכנסת אינה סמל מסמלינו כדי שנתפאר בה, ואינה פרלמנט ערבי פלסטיני. אך למרות זאת, בשל האינטרס שלנו כמיעוט החי בישראל, ובשל התנאים האובייקטיביים, הקשורים לחיי היום-יום, חובתנו היא לא להחרים את הבחירות לכנסת הבאה."

"לצערי, ישנן מספר תנועות וקבוצות פוליטיות ואישים חשובים אשר דורשים לקיים את החרם, כל אחד על פי נטיות לבו. ביניהם התנועה האסלאמית (צפון), בראשות שיח' ראיד צלאח, אשר היא החשובה ביותר והגדולה ביותר בשל "האשראי" שלה, הן מבחינת הפופולריות שלה והן מבחינה דתית. אחריה נמצאת התנועה הלאומית של בני הכפר"

"התנועה האסלאמית, למרות שהיא מחרימה את הבחירות, מכירה בחשיבותן ובהימצאותם של חברי כנסת ערבים בכנסת. מנקודת מבט זו, קשה לומר שהיא מחרימה את הבחירות במאת האחוזים, אלא רק נותנת לחבריה את חופש הבחירה, ואינה מתערבת בשאלה למי עליהם להצביע"

"התנועה השנייה, אשר היא פחות פופולרית וקטנה יותר באופן ניכר מהתנועה האסלאמית, היא תנועת 'בני הכפר', אשר מחרימה את הבחירות בפומבי ואינה מתיימרת להעניק לחבריה חופש החלטה [...] אין ספק שכוונותיה טובות ולאומיות, אולם אנו מפקפקים בכך שעמדתה בנוגע להחרמת הבחירות נסמכת על יסודות עקרוניים, משום שבעבר היא השתתפה וקראה להצבעה לחד"ש-תע"ל. שאלתנו לתנועה זאת: מה נשתנה? [...] מהו ההבדל בין הבחירות לרשויות המקומיות והכנסת? הלוא שתיהן כפופות לחוקים הישראליים. אם כן, לשם מה החרם המזיק הזה?"

"ישנם אישים לאומיים נכבדים, שאיננו מפקפקים בלאומיותם וגם לא בכוונותיהם הטובות, אשר קוראים לחרם. לדוגמא ד"ר אסעד ע'אנם, אשר באחד ממאמריו קורא באופן בלתי ישיר לחרם [...] אנו אומרים לד"ר אסעד ע'אנם, שמשמעותו הבלתי ישירה של החרם היא הצבעה למפלגות הציוניות, ושחברי הכנסת שלנו לא יגיעו לאחוז החסימה. כלומר בכך תימנע מאיתנו האפשרות להשתמש בכנסת כבמה פוליטית להגנה ושמירה על זכויותינו"

"מה רע בהימצאותם של חברי כנסת שלנו בכנסת? וזאת להזכיר, האם לא חברי הכנסת שלנו הם אלו אשר הצליחו לבטל את מס הרכוש? [...] השכחת שחבר הכנסת עצאם מחיל הוא זה אשר עורר את הדיון בכנסת סביב יכולתה הגרעינית של ישראל? האם לא טיבי הוא זה אשר השיג מיליוני דולרים מקטר על מנת להקים את אצטדיון הספורט בסח'נין?"

"חברי הכנסת שלנו כולם אקדמאים, ועולים על שאר חברי הכנסת בהשכלתם המגוונת, העמוקה והנאורה. הם הוכיחו כי הערבי ראוי לכל דבר, ואינו חוטב עצים כפי שרצו שיהיה. [...] האינטרס שלנו הוא לא להחרים, משום שהתקופה הבאה הינה מכריעה וחשובה מבחינה פוליטית לכל הפלסטינים, ומבחינה כלכלית לנו ולכל האזרחים בישראל, ולכן צריכה להיות לנו השפעה ניכרת. כמו כן, משמעות החרם היא חיזוק המפלגות הציוניות, שמלקות אותנו עוד ועוד"

ו. לקט מן העיתונות

כללי

• בכיר במד"ע: המפלגות הערביות יקבלו 2-4 מנדטים

אברהם אבו אסמאעיל, חבר הוועדה המרכזית של מד"ע: "למרבה הצער, המנהיגים הערבים נמצאים ומתרכזים בצד אחד, בעוד שהאזרחים הערבים בארץ נמצאים בצד השני, הרחק מהם. [...] המנהיגים הערבים עדיין חושבים על האינטרסים האישיים והצרים שלהם, שגוברים על כל דבר. לכן, אני צופה שרוב המפלגות הערביות לא תעבורנה את אחוז החסימה, אם הן ירוצו בבחירות באופן נפרד. אני גם יכול לחזות שסך המנדטים של המפלגות הערביות ינוע בין 2 ל-4 מנדטים בלבד." (פנורמה, 30.12.05)

• ועדת המעקב: יש להכניס כמה שיותר ח"כים ערבים לכנסת

יו"ר ועדת המעקב העליונה של האוכלוסייה הערבית, המהנדס שוקי ח'טיב, פרסם גילוי דעת אשר בו קרא למפלגות הערביות "לפעול במרץ ומתוך כוונות לאומיות [...] כדי להכניס חברי כנסת ערבים רבים ככל האפשר [...] במטרה להשפיע על ההחלטות הפוליטיות הכלליות במדינה, וגם כדי להשמיע את קולם ואת עמדתם הלאומית." (כל אל-ערב, 9.12.05)

פעילות לעידוד ההצבעה למען מפלגות ערביות

• הוקמה ועדה עממית להעלאת שיעור השתתפות הערבית בבחירות

נודע כי אישים פוליטיים וחברתיים ופעילים ערבים בתחומים שונים [...] יערכו פגישה שמטרתה להקים ועדה לשכנוע האזרחים הערבים להשתתף בבחירות הבאות לכנסת. [...] עשרות אישים ערבים, שהיו פעילים במפלגות ערביות ויהודיות, כבר הצטרפו לוועדה העממית אשר תפעל בתקופת הבחירות כדי לשכנע את הערבים בארץ להשתתף בבחירות מסיבות עקרוניות ופוליטיות: [...] "אנו ניצור מנגנון תעמולה נרחב למען השתתפות בבחירות." (סינארה, 13.1.06)

• ח"כ ברכה: אי-ההצבעה מהווה תמיכה בקריאות לחילופי אוכלוסין

ח"כ מוחמד ברכה: "אנו שבים ומזהירים שאם לא נשתתף בבחירות ונחרים אותן, נביא במו ידינו לתמיכה בקולות שדורשים חילופי אוכלוסין עם הרשות הפלסטינית. אנחנו לא האו"ם שיכולים להיות נייטרליים. יש לנו תפקיד, ומוטלת עלינו האחריות הלאומית כלפי הציבור שלנו. [...] יש לחזק את האיחוד בין חד"ש ושותפתה תע"ל. האינטרס של הציבור הערבי הוא להעלות את שיעור ההצבעה, על מנת לחסום את הדרך בפני כוחות הימין הקיצוני." (כל אל-ערב, 6.1.06)

שלילת ההצבעה למפלגות יהודיות-ציוניות

• ח"כ בשארה: עמיר פרץ ומפלגת העבודה מתעתעים בציבור

ח"כ עזמי בשארה, יו"ר בל"ד, חזר על עמדת בל"ד לגבי מפלגת העבודה ואמר: "עמיר פרץ והעבודה מתעתעים בציבור, בכך שהם מציגים אותו כנציגם של העניים והחלשים, בעוד שאדם זה לא משתף בהסתדרות החדשה אף אחד, למעט החברות הגדולות, החל מהתעשייה האווירית וכלה בחברת החשמל." (כל אל-ערב, 13.1.06)

• ח"כ ברכה: יש למנוע מהחברה הערבית להזדהם במפלגות ציוניות

ח"כ מוחמד ברכה: "שפת ההתנהלות בבחירות עם המפלגות הציוניות צריכה להיות נחרצת וחותרת, על מנת למנוע מהחברה שלנו להזדהם על-ידי מפלגות אלו. [...] לא נרשה למפלגת קדימה ומפלגת העבודה להציג את עצמן באיפור חדש ולטעון שהן המושיע. צריך להוציא את המפלגות האלו מחוץ לחברה שלנו." (פנורמה, 6.1.06)

• **המופתי של הרשות הפלסטינית: בעד השתתפות בבחירות, נגד הצבעה למפלגות ציוניות**

שיח' עכרמה צברי, המופתי של ירושלים והמקומות הקדושים [מטעם הרשות הפלסטינית], התייחס לסוגיית ההשתתפות בבחירות, ואמר שהוא מעדיף לשמור את דעתו לעצמו, למרות שהוא נוטה לתמוך בהשתתפות בבחירות לכנסת. בנוסף, הוא ציין כי ההצבעה למפלגות ציוניות אסורה. (כל אל-ערב, 6.1.06)

• **בכיר בבל"ד: הצבעה לשרון כמוה כהצבעה בפתק המגואל בדם**

עו"ד ריאד אניס [אחראי על סניף בל"ד באום אל-פחם]: "מוזר שכמה משכילים ומשכילים למחצה ערבים מצדיקים את הצבעתם של הערבים למפלגות הציוניות. זוהי הסתה בפועל כנגד המפלגות הערביות ומנהיגיהן. התעמולה למען מפלגת קדימה ולמפלגות הציוניות היא עניין מביש ופשע נתעב. מי שנותן את קולו לשרון, מצביע באמצעות פתק המגואל בדמיהם של בני עמנו". (כל אל-ערב, 30.12.05)

• **ח"כ זחאלקה: צביעותן של המפלגות הציוניות תיחשף**

ח"כ ג'מאל זחאלקה: "אסור שניסיונות התעמולה של המפלגות הציוניות יוליכו אותנו שולל, שהרי זהו זלזול בשכל של בני עמנו. המסכות אשר המפלגות הציוניות מתחבאות מאחוריהן תיפולנה, וצביעותן תיחשף. אנו במערכה כנגד המפלגות הללו, אנו מגנים אותן ומפנים כלפיהן כתיב אישום. כאשר הן תיכנסנה למגזר הערבי, אנו נארום להם ונפגין כנגד כל פעילות של המפלגות הציוניות הקשורה בבחירות" (כל אל-ערב, 30.12.05)

• **האשם מחאמיד: ההנהגה הערבית לא עשתה דבר כדי למנוע הצבעה למפלגות ציוניות**

ח"כ לשעבר האשם מחאמיד: "ההנהגה [הערבית] אומרת כי כל מי שיצביע למפלגות הציוניות יילך לעזאזל. אני אומר: "העם שלנו מרגיש מצוין. הנהגה זו – שתלך לעזאזל. מה היא עשתה על מנת שאנשים לא יצביעו למפלגות הציוניות? מה עשתה ההנהגה כדי למנוע את הדומיננטיות של אווירת החרמת [הבחירות]?" (כל אל-ערב, 30.12.05)

• **ח"כ זחאלקה: הצבעה למפלגות ציוניות אינה מוסרית ואינה לגיטימית**

ח"כ ג'מאל זחאלקה: "עלינו להכשיל את המזימות של המפלגות היהודיות, ולא לאפשר להן לפלג בינינו ולגנוב את הקולות שלנו. הצבעה למפלגות הציוניות היא מעשה לא מוסרי ולא לגיטימי, ומשימתנו העיקרית היא לדחוק החוצה את המפלגות הללו". (כל אל-ערב, 23.12.05)

התנועה להחרמת הבחירות

עמדת הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית

• **שיח' כמאל ח'טיב: התנועה האסלאמית עדיין מתנגדת להשתתפות בבחירות**

שיח' כמאל ח'טיב, סגן ראש הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית, הדגיש כי עמדתה של התנועה האסלאמית לגבי הבחירות הבאות לכנסת לא שונה מעמדתה לגבי הבחירות הקודמות: התנועה עדיין מתנגדת להשתתפות בבחירות. [...] "המצב הנוכחי של פילוגים, תכנון ומאבק על עמדות בקרב המפלגות הערביות רק מוסיף ומשכנע את התנועה האסלאמית כי הכנסת איננה הזירה שדרכה נשיג את זכויותינו כפלסטינים בארץ. [...] המפלגות האלה לא פועלות בשטח ואינן מפנות תשומת לב לבסיס שלהן, מלבד לפני תקופת הבחירות. [...] כל מה שאמרתי על מתן חופש בחירה כמושבן שאינו תקף לגבי המפלגות הציוניות, כיוון שאלה לחלוטין מחוץ לתחום הדיון. [...] אני לא מתכוון לצאת לקלפי, ולא אתן את קולי לאף מפלגה ערבית. [...] להערכתי, המפלגות הערביות לא זרעו בעבר כדי לקצור היום. בנוסף, עליהן לעסוק בבעיות של עמנו בצורה כוללת ולא במסגרת צרה". (פנורמה, 13.1.06)

• **שיח' ראיד צלאח: התנועה האסלאמית לא תתמוך בשום מועמד ערבי או רשימה ערבית**

שיח' ראיד צלאח, ראש התנועה האסלאמית בישראל, הדגיש כי התנועה האסלאמית דבקה בעמדתה ההיסטורית והמוכרת בעניין החרמת הבחירות לכנסת. [...] בתשובה לשאלה האם התנועה האסלאמית מעוניינת שימשיך להיות ייצוג ערבי בכנסת, למרות עמדתה הקוראת להחרים את הבחירות, אמר שיח' צלאח: "אנו מכבדים את מערכת האמונות של חברי הכנסת

הערבים, ולכן אין לנו שום עמדה אישית באשר לאף מפלגה ערבית, או נבחרת ערבית, בעניין הבחירות לכנסת [...] עמדתנו ברורה ולכן איננו יכולים לקרוא לתמיכה בשום מועמד או רשימה ערבית, אולם באותו זמן, אנו מאחלים לכל חבר כנסת הצלחה". [...] בתשובה לשאלה האם התנועה האסלאמית מתעקשת על עמדתה להחרים את הבחירות בגלל הפחד מחיזוק מעמדו של הפלג השני של התנועה, אמר שיחי' צלאח: "חס וחלילה. האחים בפלג הדרומי הינם אחים אהובים אשר אנו מכבדים את מאמציהם, אפילו אם איננו מסכימים עמם. הקשר בינינו חזק הרבה יותר מהדבר ששמו 'כנסת', ואין בינינו שום נתק". [...] שיחי' צלאח הכחיש שהתנועה האסלאמית בהנהגתו קיימה מגעים עם המפלגות הערביות. (כל אל-ערב, 30.12.05)

• **דובר התנועה האסלאמית: לא יקרה אסון אם לא יהיה ייצוג ערבי בכנסת**

שיחי' האשם עבד אל-רחמן, דובר הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית וראש העיר אום אל-פחם: "היעדר ייצוג ערבי בכנסת אינו אסון. להיפך, להערכתי זה יותר טוב לפלסטינים של 48'. [...] האם אנו ניצבים בפני היעדר ייצוג בכנסת? אני אומר שזוהי אינה סכנה. יש מי שחושב שהיעדר ייצוג לערבים בכנסת הינו אסון, אולם אני אומר שהיעדר ייצוג ערבי בכנסת אינו אסון. להערכתי, הניסיון שאנו יכולים ללמוד מהיעדר ייצוג הוא שהדבר נובע מכישלון של המפלגות הערביות להגיע לנוסחה שיכולה להפוך אותן לכוח משפיע. [...] אולי זה יהיה רגע של חשבון נפש כהנהגה, כציבור, כעם וכאומה. [...] לא ייתכן שאי הצלחתן של הרשימות הערביות להגיע לכנסת ייחשב כאילו שהבוחר הערבי ביצע פשע. [...] לא יהיה זה פשע אם הן תיעדרנה מהייצוג הפוליטי לפעם אחת, וזאת כדי לעצב מחדש ולבנות את ועדת המעקב, לגבש את דעותינו, ולנסח את המשך פעילותנו הפוליטית, הציבורית והעממית". (פנורמה, 2.12.05)

עמדת תנועת בני הכפר

• **פעילה בבני הכפר: שיעור ההחרמה צפוי להגיע הפעם ל-50%**

ראויה שנטי, פעילה בתנועת בני הכפר, הלוקחת חלק במסע ההסברה להחרמה, אמרה: "יש התמרמרות כלפי המפלגות וכלפי חברי הכנסת הערבים. ההחרמה שלנו עקרונית בדיוק כמו בפעמים הקודמות, אך הפעם אנו מסתמכים על עלייה בשיעור המחרימים והנמנעים שנראתה בבחירות הקודמות, בהן השתתפו כ-60% מהערבים". שנטי ציינה כי היא צופה ששיעור ההחרמה הפעם יגיע ל-50% ואף למעלה מכך, תוך שהיא מוסיפה כי ההסברה קוראת להחליף את הכנסת בוועד מייצג, אשר ייתכן שייקרא בפי מספר אנשים "פרלמנט ערבי". (כל אל-ערב, 20.1.06)

האם תקום מפלגה ערבית מאוחדת?

• **ח"כ בשארה: האחדות היא בין זרמים אידאולוגיים, ולא חלוקת כיסאות**

ד"ר עזמי בשארה ציין שבל"ד היא הראשונה שהציעה את רעיון הרשימה הערבית המשותפת, מפני שהרעיון הלאומי שלה מאחד, ולא מפני החשש שתישאר מחוץ לייצוג הערבי בכנסת, וגם לא ככלי טקטי להבטיח מקום בכנסת. בשארה הדגיש כי האחדות צריכה להתקיים בין הזרם הלאומי, הזרם האסלאמי והזרם הקומוניסטי, ולא בין אנשים המתחלקים בכיסאות. (כל אל-ערב, 13.1.06)

• **ח"כ אל-צאנע: נקים רשימה ערבית שתכלול 14 חברי כנסת**

ח"כ טלב אל-צאנע: "יזמתי באופן אישי הקמת איחוד כולל ורשימה ערבית כוללת, שתוכל להפוך לכוח השלישי או הרביעי בגודלו בכנסת. לראשונה נקים רשימה ערבית שתכלול 14 חברי כנסת ערבים. האפשרות לכך עדיין קיימת, במיוחד לאור העלאת אחוז החסימה ל-2%. [...] אנו רוצים איחוד כולל, תוך שמירה על הייחודיות של כל מפלגה, כך שכל מפלגה תוכל להניף כל דגל שתראה, בצבע אדום [חד"ש] או ירוק [התנועה האסלאמית]. בסופו של דבר, גם זה וגם זה הם צבעים של הדגל הפלסטיני, ואנו מתגאים בהם". (פנורמה, 13.1.06)

• **מומחה: אחדות בין המפלגות הערביות היא הדרך היחידה לייצוג ערבי בכנסת הבאה**

ד"ר מוחמד אמארה [אוניברסיטת בר-אילן]: "משמעות העובדה שאחוז החסימה בבחירות האלה יעמוד על 2% היא שאחדות בין המפלגות הערביות היא הדרך היחידה לייצוג ערבי בעל חשיבות בכנסת הבאה. [...] המפלגות הערביות יודעות שחוסר אחדות יביא לייצוג דל ביותר לערבים

בפוליטיקה הארצית. [...] האחדות היא דרישה ציבורית לליכוד השורות, לנוכח האתגרים מולם ניצבת החברה הערבית-פלסטינית בארץ זו, והשינויים הכלליים שמתרחשים בזירה הפוליטית והמפלגתית. [...] חוסר אחדות בין המפלגות הערביות תביא להצבעת ערבים למפלגות ציוניות. כבר ניתן לראות את ההתפקדות הערבית למפלגת העבודה, ואפילו תנועה בכיוון מפלגת קדימה. [...] אל להן למפלגות הערביות להקדיש את עיקר דאגתן ל"מדיניות הזהות", כגון הבעיה הפלסטינית, סוגיית הזהות הקיבוצית שלנו ומהות הלאומיות שלנו. [...] יש לדאוג יותר לענייני היום-יום [...] למצב הכלכלי הקשה של הציבור הערבי בארץ [...] האדם הערבי מוצא את עצמו במבוי סתום ושואל את עצמו: 'אם השתתפותנו הפוליטית מוגבלת מאוד, מדוע בכלל להשתתף?' [...] חלק בלתי מבוטל מחרים את הבחירות, כפי שקרה בפועל בעבר, וחלק מוצא מקלט בחיקן של המפלגות הציוניות, מפני שהן, לתפיסתו, יכולות להשיג לו הישגים של ממש. " (כל אל-ערב, 6.1.06)

• **בשאלה: הרשות הפלסטינית אינה לוחצת לאיחוד המפלגות הערביות**

ח"כ עזמי בשארה, יו"ר מפלגת בל"ד, הכחיש כי הרשות [הפלסטינית] קיימה עמו מגעים בעניין השתתפות המפלגות הערביות בבחירות הבאות ברשימה משותפת: "לא התקיימו שום מגעים מצד הרשות הפלסטינית או מצד כל גורם ערבי בעניין זה." (כל אל-ערב, 30.12.05)

• **מחאמיד: אף מפלגה ערבית לא תוכל לזכות בבחירות, אם תרוץ לבד**

ח"כ לשעבר האשם מחאמיד: "אם לא יהיו איחודים איתנים, המצב לא יבשר טובות למפלגות הערביות. למה המשחק וההימור בקולות ובעתיד הציבור? אני חושש שנגיע למצב בו מייצגי הערבים בכנסת יהיו המפלגות הציוניות. [...] בתנאים הנוכחיים, גם 80 אלף קולות הם בגדר שריפת קולות. איננו טוענים שאנו יכולים לעבור לבדנו את אחוז החסימה. אף מפלגה לא תוכל לזכות בבחירות אם תשתתף בהן לבדה, ולכן אין מנוס מאיחודים" (כל אל-ערב, 30.12.05)

מפלגות ערביות – עמדות ופעילות פוליטית

החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש)

• **ד"ר סויד: ההתבססות על זהותם של הערבים כמיעוט לאומי תואמת את עקרונות חד"ש**

ד"ר חנא סויד, מועמד מס' 2 בחד"ש [שנבחר במקומו של ח"כ עצאם מח'ול]: "צריך להתבסס על שיוכם ועל זהותם של האזרחים הערבים כמיעוט לאומי, לפעול למען הכרה בו ולדאוג להשגת זכויותיו. [...] [בתגובה לשאלה האם דבריו לא מתאימים יותר למועמד של בל"ד מאשר מועמד של חד"ש, השיב סויד]: "דבריי בהחלט תואמים את רוח חד"ש, במיוחד אם נוסף לכך את עניין השותפות הערבית-יהודית, ואת כל מטרות חד"ש בדבר שתי מדינות כפתרון לבעיה הפלסטינית." (כל אל-ערב, 20.1.06)

• **מזכ"ל חד"ש: אילו שיעור ההצבעה ב-2003 היה גבוה היינו זוכים ב-5 מנדטים**

עודה בשאראת, מזכ"ל חד"ש: "בבחירות הקודמות קיבלנו 94 אלף קולות, שהם כ-29% מקולות האזרחים הערבים. כלומר, עלינו בשיעור של 30% בהשוואה לבחירות שקדמו למערכת הבחירות הקודמת. הבעיה הבסיסית היא שיעור ההצבעה הנמוך בקרב הציבור הערבי בישראל – מ-75% בשנת 1999 ל-62% בשנת 2003. הדבר השתקף בירידה בייצוג הערבי בכנסת. אילו שיעור ההצבעה היה גבוה, היינו זוכים ב-5 מנדטים ולא ב-3. [...] האיחוד [בין חד"ש לתע"ל] הפך בעל חשיבות ראשונה במעלה בין הכוחות הפוליטיים בציבור הערבי בישראל, כיוון שבל"ד השיגה 21% בלבד. כולם יודעים שהצבעה מעטה תביא לכך שלא נשיג את המנדט הרביעי." (פנורמה, 20.1.06)

• **חילופי האשמות בין חברי כנסת מח'ול לברכה על רקע תוצאות הפריימריז בחד"ש**

ח"כ עצאם מח'ול התקיף באמצעות גילוי דעת שנשלח לוועידת המרכז [של חד"ש] את חבר הכנסת מוחמד ברכה, כשהוא מאשים אותו בהרס המפלגה ומתאר את דחיקתו מהמקום השני כקונספירציה שנרקמה על ידי בן הברית, ח"כ אחמד טיבי, ואשר הוצאה אל הפועל בידי ח"כ מוחמד ברכה. [...] עם זאת, הוא לא ציין את שמותיהם של ברכה וטיבי [במפורש], אלא רק רמז אליהם. (סינארה, 20.1.06)

• **ח"כ ברכה מפרט את אסטרטגיית הבחירות של חד"ש**

ח"כ מוחמד ברכה: "הפעילות הפוליטית הלאומית ברחוב הערבי צריכה להתבסס על ארבעה יסודות: פעילות למען העלאת אחוז ההצבעה, דחיקת המפלגות הציוניות מהרחוב הערבי, אי-הסכמה מוחלטת לכך שרשימות השורפות קולות תשתתפנה בבחירות, וקיום איחודים על בסיס של עקרונות ושמירת מאזן הכוחות בכל איחוד, כל אחד לפי משקלו" (פנורמה, 6.1.06)

• **ח"כ ברכה משבח את הפעילות הערבית-יהודית בחד"ש**

ח"כ מוחמד ברכה: "אנו רוצים להיות רשימה ערבית-יהודית, וגוש ערבי-יהודי, אולם אין מקומות משוריינים לאף אחד. [...] איננו מתייחסים לעניין לפי מספר הקולות, למרות חשיבותו. הפעילות הערבית-יהודית המשותפת היא אחת מדרכי ההגנה העצמית של הציבור הערבי, משום שבאמצעותה איננו מרשים לשלטון לשים אותנו בגטו מבודד. [...] בבחירות הקודמות הפסדנו את המנדט הרביעי בגלל מחסור של כמה מאות של קולות. זו תקלה שלבטח תתוקן בבחירות האלה" (פנורמה, 6.1.06)

ברית לאומית דמוקרטית (בל"ד)

• **ח"כ טהא: בל"ד לבדה תשיג 4 מנדטים**

ח"כ ואצל טהא: "בל"ד תשיג לבדה 4 מנדטים [...] אם יתחרו רק שלוש רשימות, הן יצליחו לעבור את אחוז החסימה, אך הבעיה תיווצר אם ירצו ארבע רשימות. [...] לפני הבחירות, הצגנו את השקפתנו לגבי הקמת רשימה ערבית אחת שתכלול את כולם, ולפיה יש לערוך בחירות מקדימות במגזר הערבי על מנת לבחור את נציגי הרשימה הזו ולקבל את ההכרעה הדמוקרטית, אך שאר המפלגות לא הגיבו, מפני שיש בעייתיות לנוכח קיומם של שני קטבים - קומוניסטי מחד ואסלאמי מאידך." (כל אל-ערב, 20.1.06)

• **בכיר בבל"ד: בל"ד הפכה לאחד הזרמים המרכזיים ברחוב הערבי**

סאמי אבו שחאדה, חבר הועדה המרכזית של בל"ד: "בל"ד מהווה ניסיון רציני ראשון להכניס את התנועה הלאומית למסגרת של מפלגה פוליטית, בעלת תוכנית לאומית ברורה שתשרת את הפלסטינים בישראל. למרות שבל"ד היא מפלגה חדשה, היא מתפתחת במהירות, ותוך תקופה קצרה הפכנו לאחד הזרמים המרכזיים ברחוב הערבי." (כל אל-ערב, 13.1.06)

• **עיקרי האסטרטגיה של בל"ד לקראת הבחירות**

בל"ד הציגה את האסטרטגיה של המפלגה: העלאת שיעור המצביעים הערביים; מלחמת בחירות המפלגות היהודיות והציוניות לכפרים הערבים; הצורך בתיאום בין המפלגות הערביות; קריאה למימוש הרעיון של איחודים. [...] כמה גורמים במפלגה בירכו על האפשרות של איחוד עם רע"מ. ח"כ זחאלקה שלל את האפשרות שהמפלגות הערביות תתמודדנה בבחירות במסגרת רשימה אחת, בשל קיומה של סתירה בין ההשקפות של חד"ש והתנועה האסלאמית. אף על פי כן, זחאלקה הדגיש כי בל"ד תעשה ככל הניתן כדי לקרב בין הדעות, ומברכת על כל איחוד רציני, שבל"ד תעמוד במרכזו. (כל אל-ערב, 23.12.05)

התנועה הערבית לשינוי (תע"ל)

• **ח"כ טיבי: האיחוד בין חד"ש לתע"ל הוכיח את עצמו**

ד"ר אחמד טיבי, יו"ר תע"ל: "האיחוד בינינו לבין חד"ש הוכיח את עצמו כשגרף 37% מקולות הבוחרים, ואלמלא צנח אחוז ההצבעה בקרב הערבים מ-74% ל-62%, היינו זוכים ב-5 מנדטים [הערת העורך: הדברים נאמרו טרם עזיבתו של טיבי את חד"ש והצטרפותו לרע"מ]. ... כפי ש[מוחמד] ברכה, [ראמו] ג'ראסי [ראש העיר נצרת] ואחרים הדגישו, תע"ל הביאה בזמנו עשרות אלפי קולות, והיום אנחנו חזקים הרבה יותר. הרכב מנצח לא מחליפים, אלא מחזקים. [...] תע"ל תהיה במקום השלישי, והיא הסכימה לכך מתוך כבוד לעקרון האיחוד. בכל תולדות חד"ש לא הייתה לה בעלת ברית עם רמה כה גבוהה של נאמנות וכבוד הדדי. למי שמטיל בכך ספק אני מזכיר כי בשנת 1996 פרשנו מהבחירות וקראנו לתומכינו להצביע לחד"ש. [...] אני מאמין שאם כולם יפעלו ברצינות וכנות לא תהיה כל בעיה להכניס את דב חנין לכנסת במקום הרביעי." (כל אל-ערב, 20.1.06)

• **ח"כ אחמד טיבי: הרחוב הערבי יתקשה להבין אם השותפות עם חד"ש תתפרק**

ח"כ אחמד טיבי: "אנו דבקים בחיזוק האיחוד עם חד"ש. הרחוב הערבי יתקשה להבין אם השותפות המצליחה תתפרק" [...] טיבי הדגיש שהוא דבק באיחוד מחדש עם חד"ש נוכח הצלחתו בקדנציה הנוכחית של הכנסת, במיוחד במישור הפוליטי, והמימד המוסרי של שיתוף הפעולה בין תע"ל לחד"ש. (סינארה, 20.1.06)

• **ח"כ טיבי: על ישראל להפוך למדינת כל לאומיה'**

ח"כ אחמד טיבי דרש [בכנס הרצליה] להכיר במיעוט הערבי בישראל כמיעוט לאומי, ולהפוך את ישראל "למדינת כל לאומיה". [...] טיבי תיאר את הסיסמה "מדינת כל אזרחיה" כסיסמה מסוכנת אשר מוחקת את המימד הלאומי של הערבים כקבוצה לאומית, ומתייחסת רק לזכויות הפרט, בעוד שהסיסמה "מדינת כל לאומיה" נותנת לערבים במדינה זו את זכויותיהם הקיבוציות והפרטיות גם יחד. [...] ד"ר טיבי אמר כי הוא דורש לפעול על פי הדגם הקנדי בנוגע ליחסי רוב-מיעוט, ודורש חוקה שתעניק למיעוט את זכות הווטו על חוקים אשר עלולים לפגוע במעמד המיעוט. (כל אל-ערב, 27.1.06)

רשימה ערבית מאוחדת (רע"מ)

• **פירוט הרכב רע"מ בבחירות לאחר הצטרפות תע"ל**

ח"כ אחמד טיבי יוצב במקום השני ברשימת רע"מ בבחירות. [...] השיח' אברהים צרצור יוצב במקום הראשון ברשימה המשותפת וח"כ טלב אל-צאנע, נציג מד"ע, יוצב במקום השלישי. בעקבות ההסכם יידחק היו"ר הנוכחי של רע"מ, ח"כ עבד אל-מאלכ דהאמשה, מהמקומות הראשונים ברשימה. טיבי הגיע לסיכום עם רע"מ לאחר שלא נענתה דרישתו לקבל את המקום השלישי בחד"ש, שברשימתה התמודד בבחירות הקודמות. (הארץ, 1.2.06)

• **שיח' צרצור: תע"ל עדיין חלק מחד"ש ולכן בלתי אפשרי להתאחד איתה**

שיח' אברהים צרצור, ראש הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית ומועמד לראשות רע"מ, ציין כי הוגשו להנהגת בל"ד הצעות מעשיות לרוץ בבחירות לכנסת במסגרת רשימה משותפת, תוך שהוא מבהיר שהכדור נמצא במגרש של בל"ד. בעניין אחר, הוא שלל אפשרות של איחוד בין רע"מ ותע"ל [הערת העורך: הדברים נאמרו טרם הצטרפותו של טיבי לרע"מ]. [...] צרצור הסביר שמקומו הטבעי של ח"כ לשעבר האשם מחאמיד הוא ברע"מ. [...] על האפשרות לאיחוד של רע"מ עם חלק מהמפלגות והתנועות הפוליטיות הערביות אמר: "אין מחלוקת על ערך האחדות, אך יש הבדל גדול בין סיסמאות לאופן ההתמודדות של המפלגות הערביות בבחירות. ככל הנראה, תע"ל עדיין מחוייבת לאיחוד עם חד"ש, ואני מקווה שהאיחוד הזה יימשך כל עוד הוא מהווה אינטרס של המפלגות. המצב הוא שתע"ל היא חלק בלתי נפרד מחד"ש, ולכן אני לא רואה אפשרות שד"ר אחמד טיבי יצטרף לאיחוד עם רע"מ". (כל אל-ערב, 20.1.06)

• **ח"כ אל-צאנע: רע"מ תשחזר את הישגה ותזכה ב-5 מנדטים לפחות**

ח"כ טלב אלצאנע, יו"ר מד"ע, הצהיר כי לרע"מ תהיה הצלחה גדולה בבחירות הקרובות לכנסת. לדבריו רע"מ תזכה ב-5 מנדטים לכל הפחות ותחזור על ההישג ההיסטורי שלה משנת '99. (פנורמה, 13.1.06)

• **מייסד התנועה האסלאמית: לא מתנגד שבשארה יעמוד בראש איחוד בין רע"מ לבל"ד**

שיח' עבדאללה נמר דרויש, מייסד התנועה האסלאמית בישראל [והאב הרוחני של הפלג הדרומי]: "אין לי התנגדות לאיחוד בין בל"ד לרע"מ בראשות עזמי בשארה. [...] אם בל"ד תישאר לבדה, אזי גם אם ניקח בחשבון את הגידול הטבעי, אני חושש שהיא לא תעבור את אחוז החסימה. [...] בל"ד תצליח בבחירות בתנאי שתחפש לעצמה בת ברית שתבטיח לה 20 אלף קולות. [...] אני חושב שהאפשרות לאיחוד בין בל"ד לרע"מ עומדת בעינה. איחוד כזה יוכל לחצות את מחסום ששת חברי הכנסת בפרלמנט. במקרה שאיחוד כזה [בין בל"ד לרע"מ] לא יתממש, אזי על כל אחד מהצדדים לחפש לעצמו בן ברית שיבטיח לו לא פחות מ-20 אלף קולות. אחרת, ההפסד יהיה רב." (כל אל-ערב, 9.12.05)

ברית לאומית מתקדמת (בל"מ)

• מחאמיד: ייתכן שנתמודד בבחירות במפלגה ערבית רביעית

הברית הלאומית המתקדמת, בראשות האשם מחאמיד, שלחה מסרים לחד"ש, בל"ד והפלג הדרומי של התנועה האסלאמית, במטרה לערוך פגישות התייעצות, על מנת להקים איחוד רחב ככל שניתן כדי להבטיח ששיעור ההצבעה במגזר הערבי יעלה ושהייצוג הערבי הלאומי בכנסת הבאה יגדל. [...] מחאמיד הבהיר כי במקרה שלא יקבל תשובות חד משמעיות על המסרים שלו הוא אינו שולל הקמת רשימה ערבית רביעית שתרוץ בבחירות לכנסת. (כל אל-ערב, 6.1.06)

• מחאמיד מאשר שירץ בבחירות לכנסת

ח"כ לשעבר האשם מחאמיד, יו"ר הברית הלאומית המתקדמת, הפנה ביקורת בוטה אל הנהגת המפלגות הערביות המיוצגות בכנסת, על רקע התנהלותן באשר למפת הבחירות, עמדותיהן המעורפלות בעניין האיחודים והאחדות, והניסיון של חלקן למנוע מכמה גורמים פוליטיים להשתתף בבחירות. [...] מחאמיד: "אנחנו פועלים למען הקמת איחוד מרכזי רחב. ישנם פלחים אחרים באוכלוסיה שיצטרפו אל האיחוד. ההידברות עם המפלגה הלאומית הערבית ממשיכה להתקיים." [...] מחאמיד אישר כי ירוץ בבחירות לכנסת ה-17 (כל אל-ערב, 30.12.05)

מפלגה לאומית ערבית (מל"ע)

• כנעאן: נשתתף בבחירות ברשימה עצמאית

מוחמד כנעאן הוסיף כי מפלגתו אינה עורכת מגעים ישירים עם המפלגות הפעילות, אלא רק התייעצויות בלתי רשמיות עם בל"ד ועם התנועה האסלאמית. [...] הוא הוסיף כי ככל הנראה האיחוד עם התנועה האסלאמית [במסגרת רע"מ] אינו אפשרי עקב המחלוקות בין המפלגה הלאומית הערבית והמפלגה הדמוקרטית, שבראשה עומד עבד אל-והאב דראושה. (סינארה, 27.1.06)

• מגעים בין מל"ע לבל"מ לצורך הרכבת רשימה עצמאית

ח"כ לשעבר מוחמד חסן כנעאן: "המפלגות הערביות אשר מחשיבות את עצמן כמנהיגות במגזר הערבי, מזלזלות במפלגות אשר אינן מיוצגות בכנסת ובמה שמתרחש במגזר הערבי". [...] כנעאן הוסיף שהוא מנהל מגעים עם ח"כ לשעבר האשם מחאמיד ועם אישים ערבים מכל האזורים על מנת להרכיב רשימה עצמאית שתשתתף בבחירות הבאות. (סינארה, 20.1.06)

מפלגה ערבית חדשה – "ההנהגה הצעירה"

• הוקמה מפלגה חדשה על רקע האכזבה מחברי הכנסת הערבים

עו"ד מוחמד מחמוד פוקרא מבויעינה-נוג'ידאת, הכריז על הקמת רשימה ערבית חדשה, שתיקרא ככל הנראה "ההנהגה הצעירה" [אל-קיאדה אל-שאבה]. [...] פוקרא טען כי "חברי הכנסת הערבים אכזבו את הציבור, ומכאן בא הרעיון להקמת רשימה חדשה". [...] מצד אחד, פוקרא תקף את חברי הכנסת הערבים ותיאר אותם בתור "אותה הגברת בשינוי אדרת", ומצד שני, הוא קרא לאיחוד של המפלגות הערביות. [...] פוקרא אמר: "מתוך אחריות ודאגה לאינטרסים של חברתנו החלטנו להשתתף במערכת הבחירות הקרובה. [...] בין מטרותיה [של המפלגה החדשה]: פעילות למען צמצום הפערים הקיימים ביחסים בין ערבים ליהודים במדינה, וקירוב הלבבות ביניהם. [...] אנו רוצים לצרף סטודנטים ואקדמאים בשורותיהם של מוסדות השלטון. [...] הסגל שלנו מורכב ברובו משכבת אקדמאים, וזה עשוי להשפיע בצורה חיובית על המגזר הערבי". (פנורמה, 9.12.05)

• מגעים להקמת רשימה חדשה

קבוצת אקדמאים ובעלי מקצועות חופשיים מהמגזר הערבי מקיימים התייעצויות מתקדמות, ונבחנת האפשרות להרכבת רשימה שתשתתף בבחירות לכנסת הבאה. [...] היוזמים הבולטים לרשימה זו הם עו"ד אשרף מכפר נחף, השמאי ח'אלד דריני מנצרת, ועו"ד מוחמד פוקרא מבויעינה. (פנורמה, 2.12.05)

מפלגות ציוניות – עמדות ופעילות פוליטית

העבודה

- **דירוג נציגי המגזר הערבי והדרוזי ברשימת מפלגת העבודה לקראת הבחירות**

האם מפלגת העבודה חוזרת לאיתנה? נאדיה חילו נבחרה במקום ה-15, ע'אלב מג'אדלה במקום ה-19, שכיב שנאן במקום ה-20, לאחר שניצח את צאלח טריף, וחסיב עבוד נבחר במקום ה-29. (פנורמה, 20.1.06)

- **ח"כ מג'אדלה: מפלגת העבודה תתחרה עם המפלגות הערביות על הקול הערבי**

ח"כ ע'אלב מג'אדלה זכה במקום הערבי במפלגת העבודה, ויהיה במקום ה-19. הוא הדגיש: "מפלגת העבודה תגביר את תעמולת הבחירות שלה במגזר הערבי ותתחרה במפלגות הערביות על קולותיהם של האזרחים הערביים. אנחנו, במגזר הערבי, בעיצומו של שלב מכריע. עלינו לחזק את השותפות הערבית-יהודית על מנת להעלות את בעיותינו על סדר היום ולטפל בהן בכל תחומי החיים, וכן כדי לדחוף למען השגת שלום צודק וכולל. אלה הדברים שמציעה מפלגת העבודה. היה משבר אמון בין המגזר הערבי למפלגת העבודה, שהפקירה אותו ושגתה רבות, בייחוד בתקופתו של אהוד ברק. המפלגה שינתה את מדיניותה ודרכה והנה היא פותחת את שעריה בפני האזרחים הערביים. כל נשכח כי העומד בראש המפלגה הוא עמיר פרץ ולא אהוד ברק". (כל אל-ערב, 20.1.06)

- **פרופ' ברוורמן: נפתח את המגזר הציבורי לאקדמאים ערבים**

פרופ' אבישי ברוורמן: "כאשר נהיה בשלטון, הנושא הראשון שנטפל בו יהיה פתיחת המגזר הציבורי לאקדמאים ערבים. אני מאמין בשוויון זכויות ואפעל לקבלת ערבים שמתאימים לעבודה במפעלים הגדולים ביותר. [...] כאשר נהיה בשלטון, אני מבטיח שנשפר את היחס לרשויות המקומיות, אשר סובלות מיחס מפלה לטובת הרשויות היהודיות." (פנורמה, 13.1.06)

- **ח"כ וילנאי: המפלגות הערביות הזניחו את בעיות החברה הערבית**

ח"כ מתן וילנאי: "המפלגות הערביות הוכיחו את כישלונן, וחברי הכנסת הערביים לא השיגו דבר למגזר הערבי. הם היו עסוקים בנסיעות לבירות ערב והזניחו את הבעיות של חברתם. לכן, מפלגת העבודה היא היחידה שיכולה לפתוח את הדלת בפני המגזר הערבי, לטפל בבעיותיו בשלל תחומי החיים והשירותים ולגשר על הפער בין המגזר היהודי למגזר הערבי, באמצעות התווית מדיניות מפורטת לגבי הערבים". (כל אל-ערב, 13.1.06)

- **ח"כ הרצוג: מפלגת העבודה תכפר על טעויות העבר כלפי המגזר הערבי**

שר השיכון לשעבר, יצחק הרצוג: "מפלגת העבודה עשתה טעויות רבות בעניין המגזר הערבי, וכדי לכפר על כך נבחרה הנהגה חדשה וצעירה, אשר תטפל בבעיות של הערבים במסירות וכנות ותעלה את בעיותיהם בסולם העדיפויות. [...] אנו, כהנהגת מפלגת העבודה, צריכים לפתוח את השערים בפני החברה הערבית, כך שהיא תוכל להשתלב בכל מוסדות המדינה, תוך התווית מדינית מפורטת כלפי האזרחים הערבים." (כל אל-ערב, 13.1.06)

מרץ-יחד

- **מועמד ערבי ברשימת מרץ-יחד: הבוחר הערבי איבד את אמונו בכנסת ובמפלגות השמאל**

תוצאות הבחירות המקדימות במפלגת מרץ-יחד הביאו לבחירת המועמד הערבי עיסאוי פריג' מכפר קאסם במקום השביעי ברשימת המפלגה שתתמודד בבחירות הקרובות לכנסת. פריג' אמר: "אינני שולל את האפשרות שהדבר ישפיע על כוחה של המפלגה במגזר הערבי. עלינו לזכור כי הבוחר הערבי איבד את אמונו בכנסת וקיים משבר אמון בין הבוחר הערבי למפלגות השמאל היהודיות. אני בדעה שהבוחר הערבי חייב לערוך את מאבקו בשותפות עם השמאל היהודי, כאשר איש לא מוותר על זהותו ולאומיותו. קיימות ביקורות שמופנות כלפי השמאל הישראלי, שבאופן אישי אני מבין אותן. אני לא רואה הבדל בין מצעו של יוסי ביילין לבין מצעו של דב חנין מחדש". (כל אל-ערב, 20.1.06)

- **ביילין: נשתתף בממשלה בתנאי שזו תכיר בזכויות הערבים**

יו"ר מפלגת מרץ-יחד, יוסי ביילין, הודיע שמפלגתו שואפת לא רק להכפיל את כוחה במגזר הערבי, אלא להשיג שני מנדטים לפחות מקולות המצביעים הערבים. [...] ביילין קרא לפעילי מפלגתו להגביר את תעמולת הבחירות בגושי היישובים הערבים ולנסות לשכנע את הבוחרים להעלות את שיעור השתתפותם בבחירות. הוא ציין כי מפלגתו תשתתף בקואליציה הבאה, במקרה של הקמת ממשלה על-ידי מפלגת העבודה או מפלגת קדימה, בתנאי שהממשלה הזו תכיר בזכויות הכלליות של האזרחים הערבים של המדינה. (פנורמה, 13.1.06)

- **ביילין: ירידה בהצבעה ואווירת ההחרמה פוגעות במפלגות השמאל והערביות**

ד"ר יוסי ביילין, יו"ר מפלגת מרץ-יחד, הצביע על כך שירידה בשיעור המצביעים בקרב הערבים ואווירת החרמת הבחירות ברחוב הערבי יהיו בגדר אבן נגף עבור השמאל הישראלי והמפלגות הערביות. לדבריו, העלאת שיעור ההצבעה בקרב הבוחרים הערביים תחזק את כוחה של מרץ-יחד בכנסת. [...] ביילין התייחס לצורך של החברה הערבית בכל ממשלה עתידית, אפילו אם תהיה זו ממשלה שהרחוב הערבי לא תומך בה ולא מסכים למדיניותה. ביילין נימק זאת בחולשתו התקציבית של המגזר הערבי בכל התחומים. [...] הוא הדגיש: "ניקח חלק בכל קואליציה שתקום, בין אם בראשות קדימה או מפלגת העבודה. לא יוכלו לקנות את השתתפותנו בכל מחיר. לכן, אני מקווה שהמפלגה תכפיל את כוחה במגזר הערבי, כך שתקבל שני מנדטים מקולות הבוחרים הערביים. [...] אנו עדים לזלזול של הבוחר הערבי בבחירות לכנסת, ועל כך שיש אכזבה לא רק מהמפלגות היהודיות אלא גם מהמפלגות הערביות. אנו, במפלגת מרץ-יחד, נמשיך את המאבק למען השגת שלום צודק וכולל עם הפלסטינים ועם מדינות ערב. חשוב מכך, נגביר את מאבקנו להשיג שוויון מלא בין ערבים ויהודים, ולתת לציבור הערבי עצמאות מוחלטת במערכת החינוך והתרבות." (כל אל-ערב, 13.1.06)

קדימה

- **התמרמרות הפעילים הערבים על אי שיבוץ מועמד ערבי**

הפעילים הערבים של מפלגת קדימה הביעו את התמרמרותם על כך שלא שובץ מועמד ערבי ברשימה שצפויה להתפרסם בקרוב. [...] אחד הפעילים אמר שמגילי והבה לא מייצג את הערבים אלא רק את הדרוזים. [...] הפעילים הערבים הודיעו שבמקרה ולא יצליחו להעמיד ערבי במקום ריאלי, רובם יכריזו על פרישתם מהמפלגה. (סינארה, 27.1.06)

- **אלפי ערבים מתפקדים לרשימת קדימה**

אישי ציבור מרכזיים במגזר הלא יהודי שבעבר הצביעו למפלגות השמאל ולמפלגות הערביות מתפקדים לאחרונה ל"קדימה". מדיווח של סגן שר החינוך ח"כ מגלי והבה, המשמש גם כראש המטה של רשימת קדימה במגזר הלא יהודי, עולה כי בשבועות האחרונים מתפקדים אלפי תושבים במגזר הלא יהודי לרשימת "קדימה". [...] בין המצטרפים החדשים ראש מועצת תל-שבע, ראש מועצת לקיה וראש מועצת הכפרים הבלתי מוכרים בנגב שתמכו לאורך השנים במפלגת רע"מ של ח"כ טלב אל-צאנע. (הצופה, 25.1.06)

- **השר עזרא: אין סיבה להצביע לבל"ד או לתנועה האסלאמית**

מפלגת קדימה התחילה את מסע הבחירות שלה במגזר הערבי בכפר קרע. [...] השר גדעון עזרא: "יש אלף סיבות לא לתת את קולכם לבל"ד ולתנועה האסלאמית, ולהצביע במקום זה למפלגת 'קדימה', שכן מפלגות אלו אינן נמצאות בממשלה ואין להן השפעה ראויה לציון. [...] עשרות ראשי מועצות, אקדמאים ומשכילים ערבים מתקשרים אליי ומביעים את תמיכתם במפלגה. לפיכך, צריך לשבץ מוסלמי במקום ריאלי" (כל אל-ערב, 9.12.05)

ז. נתוני רקע

שיעורי ההצבעה של הערבים בישראל מאז קום המדינה⁴

שנת הבחירות	שיעור הערבים בקרב בעלי זכות הבחירה (באחוזים)	שיעור ההשתתפות הערבית בבחירות (באחוזים)	שיעור ההשתתפות הכלל ארצית (באחוזים)
1949 (כנסת 1)	9.5	69.3	86.9
1951 (כנסת 2)	11.6	85.5	75.1
1955 (כנסת 3)	9.0	91.0	82.8
1959 (כנסת 4)	8.2	88.9	81.6
1961 (כנסת 5)	7.7	85.5	81.4
1965 (כנסת 6)	8.3	87.8	83.0
1969 (כנסת 7)	8.4	82.0	81.7
1973 (כנסת 8)	8.4	80.0	78.6
1977 (כנסת 9)	9.2	75.0	78.5
1981 (כנסת 10)	9.8	69.7	78.5
1984 (כנסת 11)	13.0	73.7	78.8
1988 (כנסת 12)	14.3	73.9	79.7
1992 (כנסת 13)	13.3	69.7	78.2
1996 (כנסת 14)	10.3	77.0	79.3
1999 (כנסת 15)	11.0	75.0	77.2
2003 (כנסת 16)	13.0	62.0	67.8

⁴ הנתונים על הבחירות בשנים 1949-1992 (כנסת 1 – כנסת 13) נלקחו מתוך בנימין נויברגר, **הבחירות לכנסת בציבור הערבי והדרוזי**, דפי מידע ותוכן, מס' 3 (אוניברסיטת תל-אביב: התכנית לחקר הפוליטיקה הערבית בישראל, מאי 1996), עמ' 3; הנתונים על בחירות 1996 (כנסת 14) מבוססים על: אילנה קופמן, רחל ישראלי, "מכולם יוצא אחד: ההצבעה של הערבים בישראל בבחירות ב-1996", **בתוך**: אשר אריאן ומיכל שמיר (עורכים), **הבחירות בישראל 1996** (ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 1999), עמ' 12, 126; הנתונים על בחירות 1999 (כנסת 15) מבוססים על: אסעד ע'אנם, "מבחן ההצבעה הערבית בבחירות לכנסת ה-15" **בתוך**: אשר אריאן ומיכל שמיר (עורכים), **הבחירות בישראל 1999** (ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2001), עמ' 8, 171, 190; הנתונים על בחירות 2003 (כנסת 16) מבוססים על: נדום רוחאנא, נביל סאלח ונימר סולטאני, "לא משפיעים אך מצביעים: על הצבעת המיעוט הפלסטיני בבחירות לכנסת השש עשרה", **בתוך**: אשר אריאן ומיכל שמיר (עורכים), **הבחירות בישראל 2003** (ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2004), עמ' 18, 329.

הצבעת הערבים: השוואה בין ארבע מערכות הבחירות האחרונות⁵

שנת הבחירות	המפלגה	1992	1996	1999	2003
חד"ש		23.20%	⁷ 37.00%	21.29%	⁶ 26.00%
רע"מ		15.20%	⁸ 25.40%	30.55%	18.00%
בל"ד		0.00%	0.00%	16.80%	20.00%
העבודה		20.30%	16.60%	7.43%	7.50%
מרץ		9.70%	10.50%	5.02%	4.10%
ליכוד + מפלגות דתיות		19.30%	5.20%	4.84%	8.40%
אחרים		12.30%	5.30%	14.07%	⁹ 16.00%
שיעור ההצבעה במגזר הערבי		69.7%	77.0%	75.0%	62.0%

⁵ מקור: אסעד גאנס, שרה אוסצקי-לזר, "ההצבעה הערבית בבחירות לכנסת ה-15", סקירות על הערבים בישראל (מס' 24), גבעת חביבה: המכון לחקר השלום, אוקטובר 1999; נדיר רוחנא, נביל סאלח, נימר סלטאני. "לא משפיעים אך מצביעים". בתוך: אשר אריאן, מיכל שמיר (עורכים), הבחירות בישראל 2003 (ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2004), עמ' 335-336.

⁶ כולל תע"ל.

⁷ כולל בל"ד.

⁸ משנה זו ואילך - כולל התנועה האסלאמית (הפלג הדרומי).

⁹ כולל 6% שהצביעו למפלגת האחדות בראשות האשם מחאמיד, שלא עברה את אחוז החסימה.